

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 290/2013-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júna 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť Ing. I. B., zastúpenej advokátkou JUDr. Máriou Orinčákovou, Advokátska kancelária, Slovenská 15, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 178/08 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 178/08 p o r u š i l základné právo Ing. I. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Ing. I. B. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré j e Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Ing. I. B. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 275,94 € (slovom dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov), ktorú j e Okresný súd

Košice I p o v i n n ý vyplatíť na účet jej advokátky JUDr. Márie Orinčákovej, Advokátska kancelária, Slovenská 15, Prešov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 290/2013-8 z 22. mája 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. I. B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 178/08 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že:

„Na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 25 C 178/2008 sa vedie konanie vo veci žalobkyne (sťažovateľky) proti žalovanej Rapid life životná poisťovňa, a. s.(...) o určenie, že poisťný vzťah trvá.

Žaloba bola súdu doručená dňa 05. 08. 2008.

Na Okresnom súde Košice I v danom konaní došlo a dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov priznaného čl.48 ods. 2 Ústavy(...)

Na prietahy v tomto konaní sťažovateľka naposledy poukázala sťažnosťou zo dňa 12. 02. 2013, ktorú adresovala predsedovi OS Košice I. Túto sťažnosť predseda OS považoval za dôvodnú. (...)

Za celé obdobie konania vo veci bolo vytýčené jedno pojednávanie /07. 06. 2012/, ktoré bolo podľa názoru sťažovateľky bez vážneho dôvodu odročené. Odvtedy sa vo veci

prakticky nekonalo a podľa názoru sťažovateľky neurobil sa žiaden procesne účinný úkon, ktorým by súd zabezpečil jej základné ľudské právo priznané v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

Vzhľadom na to, že súd vo veci naďalej nekoná, ani po kladnom vybavení sťažnosti, sťažovateľka je nútená použiť i túto formu ochrany svojho ústavného práva, pretože jej postavenie sa v tomto konaní stalo veľmi neistým.

Stav právnej neistoty sťažovateľky spočíva v tom, že okresný súd viac ako 4 roky od podania žaloby nerozhodol, či poistný vzťah medzi sťažovateľkou-žalobkyňou a žalovanou poisťovňou trvá, či poistná zmluva zanikla alebo nie. Sťažovateľka v podstate nevie ani to, či je u žalovanej toho času poistená. Počas nehospodárneho a pomalého súdneho konania došlo dokonca aj k poistnej udalosti - ku dožitiu k určitému dňu 07. 08. 2012, z ktorej mala žalovaná Rapid life životná poisťovňa, a. s., poskytnúť zmluvou dohodnuté poistné plnenie.

Sťažovateľka bola nútená nekonaním súdu na zachovanie svojich práv v tomto konaní podať návrh na plnenie z poistnej zmluvy /zmena návrhu zo dňa 21. 09. 2012/, ktorý bol uznesením súdu zo dňa 01. 02. 2013 č. k. 25 C 178/2008 (účastníkom doručený 11. 03. 2013) zamietnutý. (...)

Po tomto zamietavom rozhodnutí súdu sťažovateľka musí podať aj druhú žalobu, žalobu na plnenie z poistnej zmluvy. (...)

Sťažovateľka si uplatňuje v zmysle čl. 127 ods.3 Ústavy SR aj finančné zadosťučinenie vo výške 1.500 EUR.

Sťažovateľka má v tomto konaní /pred ústavným súdom/ i v konaní na OS Košice I /nehospodárne konanie - o právach a povinnostiach účastníkov konania súd rozhoduje dlho, než je primerané podľa povahy veci/, zbytočné náklady, ktoré v súvislosti i s podaním ďalšej novej žaloby na OS Prešov sa opäť zvýšili.

Na základe horeuvedeného navrhujeme, aby Ústavný súd SR takto rozhodol

1. Základné právo Ing. I. B.(...) na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy(...) postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 178/2008 porušené bolo.

2. Ing. I. B.(...) priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1.500 EUR, ktoré jej je Okresný súd Košice I povinný zaplatiť do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia.

3. *Okresný súd Košice I je povinný uhradiť Ing. I. B. trovy právneho zastúpenia v sume 275,94 EUR na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Márie Orinčákovej(...) do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia.*“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom sp. zn. Spr 18/13 z 2. júla 2013 a právna zástupkyňa sťažovateľky stanoviskom k vyjadreniu okresného súdu z 19. júla 2013.

2.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedol tieto relevantné skutočnosti:

„(...) Súd od začatia konania, t. j. od 5. 8. 2008 až doposiaľ vec na pojednávaní neprejednal a vo veci nerozhodol.

Predmetná vec je po skutkovej stránke zložitejšia a vyžaduje si rozsiahle dokazovanie a naštudovanie množstva listinných dôkazov predložených žalovanou.

V dôsledku procesných návrhov účastníkov súd musel rozhodovať o návrhu na prerušenie konania a o návrhu na zmenu petitu žaloby.

Aj napriek uvedeným skutočnostiam mám za to, že stav právnej neistoty trvá už piaty rok a z tohto pohľadu postup súdu sa nejaví ako rýchla a účinná ochrana práv účastníka konania. (...)

Navrhujeme, aby Ústavný súd upustil od ústneho pojednania veci, nakoľko od neho nemožno očakávať ďalšie objasnené veci.“

2.2 Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom podaní k vyjadreniu okresného súdu iba uviedla, že:

„Vo veci sťažnosti Ing. I. B.(...) navrhujeme, aby Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednania veci.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednania

nemožno očakávať ďalšie objasnenie vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 178/08:

Dňa 5. augusta 2008 podala sťažovateľka na okresnom súde proti „*Prvej česko-slovenskej poisťovni Rapid, a. s.*“, Košice (ďalej len „odporca“), žalobný návrh „*o určenie neplatnosti zrušenia poisťnej zmluvy a trvaní poisťného vzťahu*“. Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 25 C 178/08.

Dňa 18. augusta 2008 súd uznesením č. k. 25 C 178/08-24 vyzval sťažovateľku, aby sa vyjadrila, či súhlasí s rozhodnutím danej veci bez nariadenia pojednávania. V rovnaký deň súd uznesením č. k. 25 C 178/08-25 vyzval odporcu, aby sa písomne vyjadril k návrhu a aby uviedol, či súhlasí s rozhodnutím danej veci bez nariadenia pojednávania.

Dňa 25. augusta 2008 sťažovateľka oznámila súdu, že súhlasí s rozhodnutím veci bez nariadenia ústneho pojednávania.

Dňa 8. septembra 2008 odporca požiadal súd o predĺženie lehoty na podanie vyjadrenia.

Dňa 9. októbra 2008 súd vyzval odporcu, aby sa vyjadril k návrhu.

Dňa 16. októbra 2008 odporca prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu opäť požiadal súd o predĺženie lehoty na podanie vyjadrenia. V rovnaký deň sťažovateľka doložila do spisu listinné dôkazy.

Dňa 30. októbra 2008 súd vyzval odporcu, aby k návrhu zaujal písomné stanovisko.

Dňa 14. novembra 2008 odporca reagoval na výzvy súdu.

Dňa 20. novembra 2008 okresný súd zaslal sťažovateľke vyjadrenie odporcu na zaujatie stanoviska.

Dňa 3. decembra 2008 sťažovateľka zaujala stanovisko k písomnému vyjadreniu odporcu.

Dňa 22. januára 2009 odporca oznámil súdu zmenu svojho obchodného mena na Rapid life životná poisťovňa, a. s.

Dňa 11. marca 2009 sa k veci písomne vyjadril odporca.

Dňa 16. marca 2009 odporca doplnil svoje skoršie písomné vyjadrenia.

Dňa 12. mája 2009 sťažovateľka oznámila súdu zmenu obchodného mena odporcu.

Dňa 13. júla 2009 odporca podal návrh na prerušenie konania.

Dňa 19. marca 2010 okresný súd uznesením č. k. 25 C 178/08-188 zamietol návrh odporcu „na prerušenie konania a postúpenie návrhu ústavnému súdu na zaujatie stanoviska“.

Dňa 24. apríla 2010 odporca podal odvolanie proti uvedenému uzneseniu súdu.

Dňa 15. júla 2010 súd zaslal odvolanie odporcu sťažovateľke na vyjadrenie.

Dňa 22. novembra 2010 bol spis predložený Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), aby rozhodol o odvolaní odporcu.

Dňa 20. januára 2011 krajský súd uznesením č. k. 4 Co 326/2010-217 napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil.

Dňa 2. marca 2011 bol spis vrátený okresnému súdu.

Dňa 14. apríla 2011 súd zaslal sťažovateľke rovnopis návrhu odporcu – „Dohody o urovnaní“ s tým, aby sa vyjadrila, či ju akceptuje.

Dňa 2. mája 2011 sťažovateľka oznámila súdu, že trvá na svojom návrhu.

Dňa 14. februára 2012 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 7. jún 2012.

Dňa 1. júna 2012 odporca podal na súde „Vzájomnú žalobu“.

Dňa 7. júna 2012 bolo pojednávanie odročené na 11. október 2012, pretože sa na pojednávanie nedostavila sťažovateľka zo zdravotných dôvodov.

Dňa 21. augusta 2012 sa sťažovateľka vyjadrila ku vzájomnej žalobe.

Dňa 25. septembra 2012 sťažovateľka podala „zmenu návrhu na začatie konania“.

Dňa 11. októbra 2012 bolo pojednávanie odročené pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne.

Dňa 1. februára 2013 okresný súd uznesením č. k. 25 C 178/08-279 nepripustil zmenu petitu žalobného návrhu.

Dňa 17. apríla 2013 bolo vo veci nariadené pojednávanie na 4. júl 2013.

Dňa 4. júla 2013 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 3. október 2013.

Dňa 2. októbra 2013 sťažovateľka oznámila súdu, že berie „*návrh v plnom rozsahu späť*“.

Dňa 3. októbra 2013 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, na ktorom odporca oznámil súdu, že na vzájomnom návrhu netrvá, preto okresný súd uznesením č. k. 25 C 178/08-292 konanie o návrhu, ako aj o vzájomnom návrhu zastavil. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 26. novembra 2013.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 178/08 došlo k porušovaniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov(...)

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného konania (ako na to bude poukázané v bode III/3 tohto rozhodnutia) nebola závislá od právnej alebo skutkovej zložitosti veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci bez akýchkoľvek zákonných alebo iných dôvodov nečinný od 3. decembra 2008 do 19. marca 2010 (pätnásť mesiacov) a od 2. mája 2011 do 14. februára 2012 (deväť mesiacov). Okresný súd teda minimálne dva roky vo veci nevykonával žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka počas napadnutého súdneho konania nachádzala, čo je základným účelom práva zaručeného v citovaných článkoch ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02). K priet'ahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Ústava v čl. 48 ods. 2 pritom zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. Vzhľadom na to, že 3. októbra 2013 bolo napadnuté konanie v dôsledku späťvzatia návrhov zastavené, neprichádzalo do úvahy v okolnostiach danej veci rozhodnutie podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka požadovala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € najmä z dôvodu právnej neistoty, ktorá *„spočíva v tom, že okresný súd viac ako 4 roky od podania žaloby nerozhodol“*.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku, preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľke aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, ako aj na skutočnosť, že napadnuté konanie bolo už právoplatne skončené, považuje za primerané v sume 1 000 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 a v bode 4.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia z 12. apríla 2013 a spísanie ústavnej sťažnosti z 12. apríla 2013). Za dva úkony vykonané v roku 2013 patrí odmena v sume dvakrát po 130,16 € a režijný paušál v sume dvakrát po 7,81 € (v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkove sumu 275,94 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2014